

KUMU -19
77

KUML ¹⁹/₇₇

ÅRBOG FOR
JYSK ARKÆOLOGISK SELSKAB

With Summaries in English

Jysk Arkæologisk Selskab satte dette Kuml for
OLE KLINDT-JENSEN
på 60-årsdagen den 31. marts 1978

I kommission hos Gyldendalske Boghandel,
Nordisk Forlag, København 1978

OMSLAG:
Fantasi over Jelling-ornamentik

Redaktion: Poul Kjærum
Tilrettelæggelse og omslag: Flemming Bau
Tryk og indbinding: Jydsk Centraltrykkeri A/S

Skrift: Baskerville 11 pkt.
Papir: Mat JC-blade 120 gr.

Copyright 1978 by Jysk Arkæologisk Selskab

ISBN 87-01-72891-1

INDHOLD/CONTENTS

<i>Poul Kjærum</i> : Ole Klindt-Jensen, 60 år	7
Skattefundet fra Rådved – The Rådved treasure	
<i>Jørgen Steen Jensen</i> : Fundet og mønterne	11
The find and the coins	36
<i>Niels-Knud Liebgott</i> : Lerkarrene og bronzegryden	40
The pots and the bronze vessel from Rådved	45
<i>Fritze Lindahl</i> : Sølvsmykkerne	47
Silver jewellery from Rådved	53
<i>Fritze Lindahl</i> : Textilerne	54
Textiles from Rådved	59
<i>Birthe Gottlieb</i> : Rådvedskattens konservering	61
Conservation of the Rådved treasure	63
<i>Erling Johansen og Aslak Liestøl</i> : Jellingsteinen. Steinhogger og runerister	65
The Jelling Stone. Sculptor and rune carver	82
<i>Mette Iversen og Ulf Näsman</i> : Smykkefund fra Eketorp-II	85
Ornaments found in Eketorp-II	99
<i>Jørgen Ilkjær og Jørn Lønstrup</i> : Illerup Ådal. Udgravningen 1976.	105
Illerup Ådal, excavations 1976	116
<i>Ulrik Møhl</i> : Bjørnekløer og brandgrave.	
Dyreknoget fra germansk jernalder i Stilling	119
Bearclaws and cremation	127
<i>Niels H. Andersen og Torsten Madsen</i> : Skåle og bægre med	
stovinkelbånd fra Yngre Stenalder	131
Neolithic bowls and lugged beakers with chevron bands	155
<i>Torsten Madsen</i> : Toftum ved Horsens, et »befæstet« anlæg	
tilhørende Tragtbægerkulturen	161
Toftum near Horsens. A causewayed camp from the transition	
between Early and Middle Neolithic	180
<i>Hans Rostholm</i> : Neolitiske skivehjul fra Kideris og Bjerregårde i Midtjylland	185
Neolithic disc wheels from Kideris and Bjerregårde, central Jutland	210
<i>Jens Pinholt</i> : Røde fjerruller og social reproduktion i Santa Cruz øerne	223
Red feather rolls and social reproduction in the Santa Cruz Islands	237
Jysk Arkæologisk Selskabs publikationer	240

Rådved-skattens konservering

På Moesgaards konserveringsafdeling havde konservator Jesper Trier foretaget den foreløbige, nødvendige konservering af skattefundet, og påbegyndt en tømning af bronzegryden gennem dennes ituslåede bund. Da fundet skulle overføres til Nationalmuseet som danefæ, standsede man undersøgelserne her. Præparatet blev holdt fugtigt med destilleret vand tilsat lidt rodalon, og herefter forsvarligt indpakket og med bil kørt til Nationalmuseets konserveringsafdeling for jordfund, hvor udgravningen skulle foretages. Her besluttede vi at lave en røntgendokumentation af fundet.

Den første røntgenoptagelse (fig. 1) viser bronzegryden med kuglepotten. Billedet er taget gennem grydens ituslåede bund og med mundingsranden nærmest filmen. Ved optagelsen er anvendt en bucky-blænde for at fjerne den »spredte stråling«. Denne spredte stråling opstår, når røntgenstrålerne skal passere det tykke lag jord og sand i gryden og bevirker, at billedet bliver uklart. Bucky-blænden er en kassette med tynde blylameller på højkant, lamellerne har en meget lille indbyrdes afstand. Blænden placeres mellem genstand og film, og den tillader kun de parallelle stråler at påvirke emulsionen. De tynde blylameller giver billedet en hvid stregeffekt, som ikke generer, når man er klar over, hvorfra den stammer.

På billedet kan man se, at kun kuglepotten, som stod i bronzegryden, indeholdt sølv. Det måtte være hulpenninge, de lå ganske tæt – ligesom fordelt i to portioner.

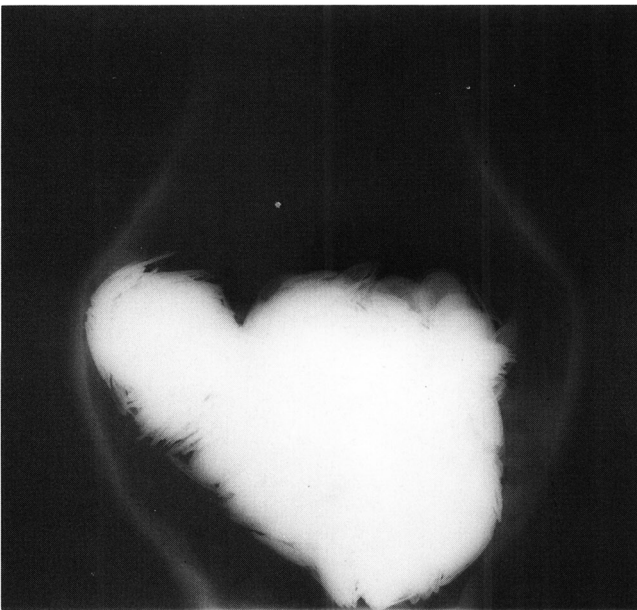

Fig. 3: Røntgenbillede af kanden set fra siden.
X-ray picture of the jug viewed from the side.

Fig. 4: Røntgenbillede af kanden set oppefra.
X-ray picture of the jug seen from above.

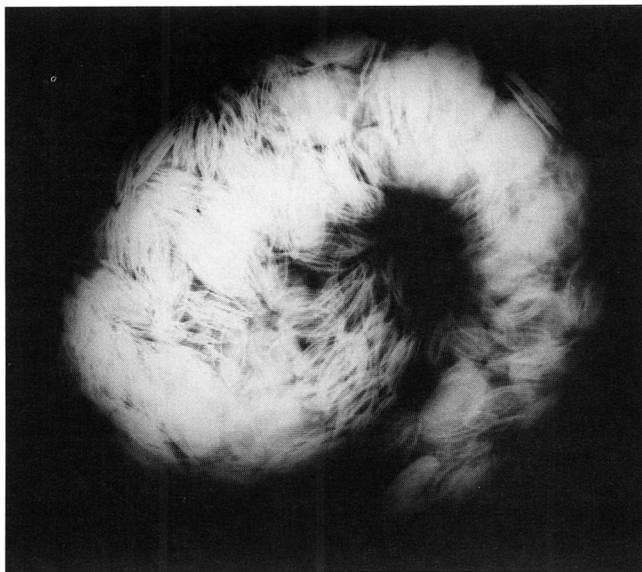

Fig. 5:
Lærredsposen og katten
som de lå i kanden.
Linen bag and purse as
they lay in the jug.

Nu kunne udgravningen fortsættes. Først fjernedes jorden omkring kuglepotten, derefter randskårene således, at tekstilstykket, som dækkede mønterne, kunne løftes af.

De sammenkittede hulpenninge kom til syne (fig. 2). Nogle af dem var samlet i en såkaldt kat, som ved undersøgelse på Teknologisk institut viste sig ikke at være fremstillet af skind, men derimod af tarm eller blære, sandsynligvis fra et svin.

Under udgravningen blev pung og tekstil holdt fugtigt med destilleret vand tilsat et bakteriedræbende middel, så en udtørring og derved skrumpning af materialerne blev undgået.

»Katten« blev taget op og tømt for sit indhold af sammenkittede mønter.

På røntgenbillederne af kanden (fig. 3-4) kunne det iagttages, at den måtte indeholde to pung: en lang, pølseformet, som snoede sig omkring en mindre, omtrent cirkulær. For at få pungene hele ud, var det nødvendigt at brække et skår af kanden, og på fig. 5 kan det ses, hvorledes pungene lå placeret. Efter udtagning af pungene blev kanden sammenlimet med celluloselim.

Mønter og smykker blev konserveret efter samme metode, som Gerda Møller anvendte til de ca. 80.000 mønter fra Kirial på Djursland (1).

SUMMARY

Conservation of the Rådved treasure

The final excavation and conservation of the treasure was carried out at the National Museum's Department for Conservation of Archaeological Finds.

An X-ray examination was first performed.

The bronze pot contained a spherical pot with conglomerated perforated pennies, some of which were contained in a purse.

In the earthenware jug there were also a number of coins, in two purses.

Coins and ornaments were conserved by the same method as was used for the large coin find from Kirial, Djursland.

Birthe Gottlieb
Nationalmuseet

NOTER

- 1) Møntfundet fra Kirial på Djursland af Jørgen Steen Jensen under medvirken af Poul Dedenroth-Schou, Mogens Fenger og Vibeke Fenger, bilag om mønternes rensning af Gerda Møller og møntskattens malmgryder af Rikke Agnete Olsen, Nordisk Numismatisk Årsskrift 1970, s. 157-58.

